

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3113

Po dveh letih

Deveti oktober, dan žalostnega spomina!

Pred dvema letoma je odjeknil v Marseillu strel, ki je pretresel vso Jugoslavijo. — Kot žrtev podlega atentata je padel Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj.

Čas beži in težka rana, prizadejana prav vsemu jugoslovanskemu narodu, se ne da zaceliti. Pretežak je bil udarec, da bi mogel biti tako kmalu pozabljen — in njegove posledice pozdravljene. Čas beži, toda spomin uhaja nazaj v tiste čase, ko se je blagopokojni kralj osebno boril za svobodo in zedinjenje vsega jugoslovanskega naroda, v dni, ko si je po osvoboditvi prizadeval z vsemi močmi dvigniti gospodarski in kulturni nivo države, ko je ustvarjal najtrdnjše temelje pravičnega razvoja Jugoslavije.

Kot moder vladar si je blagopokojni kralj Aleksander I. znal pridobiti srca vseh svojih podanikov. Prav dobro je poznal njihove težnje in skrbi ter uvidel njihove potrebe. Naš narod je dolga stoletja trpel in hrepenel po svobodi, a po osvoboditvi željno iztegoval svoje roke po prosveti. In blagopokojni vladar je kot pravi voditelj svojega naroda želel čim prej in v čim izdatnejši meri pomagati svojemu ljudstvu, pomagati mu do prosvete, do kulturnega dviga in do najtrdnjših moralnih temeljev, na katere naj bi gradil svojo bodočnost.

Sredi svojega dela in prizadevanja, sredi nedovršenega poslanstva, na sredi pota je padel in zatisnil oči za vedno.

Ves narod je zaplakal. Težka bol je legla v srca prav vsakega Jugoslavana. In kot vsi stanovci, smo tudi učitelji občutili, kaj smo zgubili.

Večkrat je bilo zabeleženo, s kakšnim spoštovanjem je vedno govoril blagopokojni kralj o učiteljskem delu med narodom. Poznal je prav do podrobnosti to delo in je večkrat sprejemal zastopnike vsega jugoslovanskega učiteljstva in tudi osebno poudarjal, kako visoko ceni učiteljski stan in njegovo kulturno delo in poslanstvo med preprostim ljudstvom.

In mi učitelji se tudi v resnici zavedamo svojih nalog. Z odkar obstoja stan, je učitelj tudi kulturni pionir med narodom. Z narodom živi, za narod dela in mu je vedno le prijetno, ko more ljudstvu kakorkoli pomagati, mu biti svetovalec in tudi vodnik takrat, ko je to narodu najbolj potrebno. Toda priznanja blagopo-

kojnega kralja Zedinitelja so dvigala še bolj v učiteljstvu moč in željo do dela, in vzpodbudno pismo jugoslovanskemu učiteljskemu združenju je bilo najlepši dokaz, da ni to delo naša samohvala, marveč, da je resnično delo v narodovo korist.

V svoja srca, v svoje duše si je zapisalo jugoslovansko učiteljstvo vsa priznanja in sporočila blagopokojnega kralja, ki smo ga s pravico smatrali za svojega največjega učitelja. Saj je bila vsa njegova skrb posvečena prvenstveno ljudstvu, ki ga je hotel dvigniti kulturno in gospodarsko, hotel mu je ustvariti pravilne pogoje za nadaljnji razvoj, za lepšo in boljšo bodočnost. Prav v tem stremeljenju je videl v učiteljstvu svoje najboljše in najvrednejše pomočnike, videl je v njem organizirano množico prosvetnih in kulturnih delavcev, ki jim je kulturni progres in gospodarski dvig naroda naloga in smoter, ki so si ga sami postavili, da izpolnijo svoje šolsko delo, da bodo res pravi »građitelji narodove duše, njegove narodne zavesti in kulture«.

Veliki in zelo mnogo obsegajoči so bili načrti dela za bodočnost lastnega naroda, ki jih je smrt prekinila Viteškemu kralju Zedinitelju. Toda delo za narod je ostalo.

Dve leti — kako kratka — a vendar tako dolga doba. Nehote se nam ob tem razmišljanju vsili vprašanje: ali je vsakdo na svojem mestu, ali delajo vsi za uresničenje teh velikih načrtov, ali niso morda nekateri zašli na napačno pota?

Najbolj nam je pri srcu kultura in prosveta naroda. Že polnih deset let gledamo z istim pogledom na to vprašanje. — Že polnih deset let hodimo po začrtani poti — ne kolebamo ne na desno ne na levo — a vendar so mnogi, ki bi radi spravili jugoslovansko učiteljstvo in njegovo združenje s tega pravega tira. Toda to se ne bo posrečilo tistim, ki to hočejo, ki hočejo slabo učiteljstvo, a obenem pustiti tavi narod v temi. Jugoslovansko učiteljstvo hoče biti tudi v bodoče »spodbuda za vsa lepa stremjenja v bodočnosti Jugoslavije«. — Hoče biti veren učitelj mladine in naroda, hoče ostati pravi kulturni delavec med ljudstvom, hoče se posvetiti samo narodu, a ne služiti kot slepo orodje te ali one strankarske politične frakcije.

S tem hoče učiteljstvo počastiti spomin Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Divide et impera!

V dobah težkih depresij, kot posledice negotovosti življenjskega obstoja, postajajo vsa vprašanja narodne kulture politične udarnice, ki se strankarsko demagoško izkoriščajo v cenene propagandne svrhe, ne glede na to, da resnost stvari same ne prenese brez škode take politične eksploatacije.

Naša slovenska politična praksa je vprav klasičen primer takega brezobzirnega ter malenkostno nestvarnega gledanja na celokupna slovenska vprašanja. Predolga je bila doba, ko smo živeli kot narod brez zgodovine in brez samoodločbe, kot najhvaležnejši objekt političnih kalkulacij svojih »apostolskih« gospodarjev, in prekretek časa nas loči še od tiste dobe, da bi mogli pozabiti metode, s katerimi so nam stoletja krivili moralno hrbtenico. Ničesar nismo pozabili, a se tudi ničesar nismo naučili.

Za vse to je časovni interval od našega osvobodjenja pa do današnjih kritičnih dni prekretek;

Vseposvobod se od vplivnih mest naših političnih formacij odvijajo ljudje sodobnih pogledov, ljudje, ki stoje z obema nogama v dobi po voni, ker ogražajo patriarhalno miselnost našega političnega zapečkarstva, ker bi mogel tak mladosten preprič povzročiti reumatični trganje po udih našega političnega konservativizma.

Kdorkoli bi se upal bližati tem kulturnim in političnim petrefaktom z ostrim pogledom sodobnega kritičizma, je kot protidržaven element obsojen na politično razpoloženje, od koder brez Canosse ni več povratka v javno areno.

Divide et impera! je bilo geslo, ki je skozi tisočletno dobo naše zgodovine oblikovalo našo politično moralo, ki je v službi tujih interesov ščuvvalo brata proti bratu, ki je s skledo efialtske leče razdvajalo naše narodne voditelje od skupnega nastopa za skupne koristi.

V tem znamenju so vodili tuje naš narod, v tem znamenju se vodijo naši notranji politični boji, s tega zorišča se gledajo tudi problemi, ki so nam vsem skupni, ki so danes bolj naši, kot so bili kdaj prej, ker je od njihove rešitve zavisen napredek našega naroda.

Ozrimo se le n. pr. po zadnjih desetih letih naše politične zgodovine

En sam težak napor, da bi premaknili našo kulturno statičnost le za korak dalje v smeri lastnih potreb, da bi navrtali vrzel v jez, ki nam zapira pot v razvoj. Brezuspšno! Vsakemu poizkusu skupnega nastopa za skupne koristi so stale napoti sile, ki jih je geslo »divide et impera« mobiliziralo na plan še dovolj pravočasno, da se narodna volja ni mogla manifestirati. Stranka v režimu je stala budno na straži, dunajska metoda je zopet in zopet triumfirala. In tako ostajajo vsi naši problemi nerešeni: zdj se, kakor da bi bili tu le zato, da jih stranke »na razpoloženju« — v opoziciji — izrabljajo v opravičilo svoje eksistence.

Vprašanje naše bolnice, univerze, vseučiliške knjižnice, naše davčne kvote, našega združenstva, našega kmetijskega, obrtnega in osnovnega šolstva, naših prometnih zvez in sredstev itd. itd.; vse samo vprašanja z nešte-timi vprašaji!

V tej zvezi gledano ne bo odveč, če se ozremo natančneje na problem, ki je nam učiteljem posebno pri srcu in če hočete, tudi na — živcih. To je problem naše stalnosti vprašanje naše personalne prosvetne politike.

Narod je samo tedaj proti šoli in učiteljstvu, če je nahujskan od demagogov.

Na tem mestu si prav lahko prihranimo vsako natančnejšo analizo, kaj pomeni za narod zadovoljno učiteljstvo, brez katerega si niti v preteklosti, še manj pa v sedanjosti moremo zamisliti uspešno in sistematično delo na ljudski vzgoji in izobrazbi. Noben resnično velik in pravi ljudski politik si ne dela v tem pogledu nikakih utvar: brez dobre šole ni vzgoje, brez dobrega in zadovoljnega učiteljstva je odvzet narodnim voditeljem najučinkovitejši činitelj, s katerim bi mogli misliti na solidno organizacijo gmotne in duhovne kulture v širokih ljudskih plasteh. Udarci, ki padajo z maščevalno roko na učiteljstvo, padajo v zadnjih posledicah na ljudsko kulturo samo, razkrajajo v narodu čut za odgovornost ter spraščajo v njem sile, ki postajajo polagoma živa negacija vsake konstruktivne duhovne organizacije.

Na duhovnem terenu je modrost, združena z dobroto in prizanesljivostjo najboljši vzgojitelj posameznikov, je najdalekovidnejši in najspretnjši voditelj celih narodov.

Kako daleč smo pri nas še od tega aksioma vsake prave voditeljske modrosti! Tudi v naše vrste sega od režima do režima, z vedno večjo vehemenco dunajske politične geslo. Vsi naporci najboljših duhov v učiteljskih vrstah zadevajo na podtalne vplive, ki hočejo zanesti političen boj med stanovske tovariše, v njihovo stanovsko organizacijo. Žal le, da moramo ugotoviti, da ne brez uspeha.

Kljub vsemu smo pa le prepričani, da bo v naših vrstah vedno manj konjunkturistov,

VSEBINA:

Po dveh letih.

Divide et impera!

Naš glas.

† Bernard Andoljšek.

LISTEK: O hrbtenici. — Pisma Martina Kobaleža.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Mladinska matica. — Pevski zbor JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

kajti časi stare generacije so vedno dalje za nami, potreba skupne borbe pa vedno nujnejša. Radi konjunkturistov trpi ves učiteljski stan, trpi vsa zgradba ljudske vzgoje, trpe pa gmotno in moralno pa še največ taki »tovariši« sami.

Vemo, da ni več daleč čas, ko učiteljstvo ne bo več nasledalo ne na levo ne na desno in ko bo geslo »divide et impera« samo še težak spomin na »dneve, ki so bili«.

„V naši zgodovini in v našem narodu je bilo mnogo nesreč zaradi pomanjkanja značaja in morale pri ljudeh, ki so vodili in vplivali na usodo naroda.“

Kralj Peter I. učiteljem 6. avg. 1903.

Naš glas

Za boljšo šolo in boljše razmere učiteljstva

Položaj učitelja.

Položaj učiteljstva je vedno težji, naš življenjski obstanek je pereč problem sodobnosti. Vsa bremena krize padajo na naša ramena. Omogočeno nam je le še bedno životarjenje od danes do jutri, ne pa intelektualca dostojno kulturno življenje.

Od učitelja se zahteva, da je stvar, ne človek, da ne misli, temveč, da dela avtomatski, kot se mu dikta od zgoraj. Vsi se neprijetno spominjamo one dobe, ko je učiteljstvo bilo prepuščeno na milost in nemilost onim, ki so preko učiteljskih hrbtov izvajali svoje politične namene. Ob spremembi režima je bilo preganjano brezpravno učiteljstvo, ki je prej ko slej bilo le nemo in poslušno orodje nadrejenih.

Tudi učiteljski abiturient je odvisen popolnoma od samovolje onih, ki ga postavljajo prvič za učitelja. Takoj, ko je nastavljen se pojavljajo pred njim pretežki pogoji dela, nedovoljno zasigurana eksistenca, težkoče radi uporabe sodobnih pedagoških didaktičnih načel pri praktičnem delu ter vsa groba puščoba in brutalnost življenja.

Učiteljstvo troši danes nesmiselno svoje energije za svoj obstanek pri delu, ki ne služi ne njemu, ne šoli, a najmanj narodu. Socialna desorientiranost sili učitelja, da tava in brezplodno troši psihične in fizične energije, dokler se ne zruši pod bremenom življenja.

Pogled na narodno šolo.

Ravno tako je občuten vpliv ekonomske krize na narodno šolstvo, seveda ne toliko v mestih in industrijskih centrih, zato pa tem bolj občuti vsa bremena krize osnovno šolstvo v izrazito kmetijskih pokrajinah, n. pr. v Haložah in Prekmurju. Tam se narodna šola z vsem svojim vaškim življenjem proletarizira. Radi vedno težjih ekonomskih razmer so starši iz najširših narodnih plasti prisiljeni poslati svoje otroke čimprej na delo v delavnice, v tvornice ali pa na polje. Šolanje otroka iz najširših ljudskih mas, katerih gospodarska produkcija je slaba in primitivna, a duhovna kultura popolnoma nizka ter so kot taki v prvi vrsti potrebni izobrazbe, stane državo le eno desetino tega, kot da država za šolanje otroka bogataša, ki mu kljub splošnemu visokemu kulturnemu nivoju omogoča 16- do 20-letno šolanje, poglobljenje in specializacijo. Prirodnim talentom iz najširših ljudskih plasti je onemogočen vstop v srednje ali visoke šole, ker je za takšno šolanje potrebno ogromno denarja, razen tega je to šolanje še obdavčeno z visokimi šolninami. Tako se poleg vedno večje razlike med gospodarskim stanjem mestne in podeželske narodne šole, pretvarjajo še srednje in visoke šole v ustanove, katere lahko v prvi vrsti obiskuje le deca bogatih staršev.

Dasi je sodobna šola odvisna od življenja, je šolski pouk odvojen od življenja, znanost in znanstvena raziskavanja pa od dela, od ekonomskega življenja. Današnja šola ne vzgaja za življenje.

Jasno je, da naš narod s takšno narodno šolo in takšnim učiteljstvom ne more napredovati. Zato je smotrna borba za boljšo šolo in boljše razmere celokupnega učiteljstva neobhodno potrebna.

Položaj brezposelnih abiturientov.

Kakšen je socialni položaj najmlajše učiteljske generacije? Da se zavre navidezna hiperprodukcija in brezposelnost učiteljstva, je bilo l. 1929. z novim zakonom o učiteljskih šolah podaljšano šolanje za eno leto. Na ta način zaradi vpeljave 5. letnika, ni bilo v l. 1930. novih učiteljskih abiturientov. A že sledeče leto so izšli iz učiteljske diplomirani abiturienti, ki jih je takoj ob vstopu v življenje udarila z brutalno silo naravnost v obraz brezposelnost kot posledica gospodarske krize. Ta brezposelnost nam je z vsemi trpkimi razočaranji in ponižujočimi izkoriščanji vzela možnost rednega in pravičnega vraščanja v človeško družbo. Razočarala nas je nad življenjem in pravico ter nam ubila ves mladostni ogenj in polet. Že pet let beleži učiteljski stan največjo brezposelnost med vsemi intelektualnimi strokami in še ni vidnih znakov in resnega upanja, da bi se v tem oziru razmere izpremenile. Nihče noče več nasediti praznim obljubam in fluzijam, ker se pač vsi dobro zavedamo, da službenih mest ni, ker ni kredita. V vsej državi je okrog 2000 brezposelnih učiteljskih abiturientov in skoraj ena tretjina od teh jih odpade samo na Slovenijo. Vsi ti mladi, zdravi in dela voljni so brezposelne žrtve gospodarske krize.

Položaj učiteljev - začetnikov.

Kako pa je z nami, ki smo v službi? Tudi tu se čutijo močno posledice gospodarske krize. S 1. aprilom 1931. je bil sprejet nov uradniški zakon, z njim je bilo izvršeno prvo poslabšanje materialnega položaja državnih uradnikov. Od takrat je poteklo pet let in v tem času smo doživeli še tri nadaljnje redukcije plač.

Poglejmo kakšen je padec plač učiteljev - začetnikov, ki so uradniški pripravniki IX. grupe v III. drag. razredu.

1. aprila 1931. 1. oktobra 1931. 1. aprila 1932.

Din 1300'— Din 1220'— Din 976'—

1. oktobra 1935.

Din 911'75

Današnji netto prejemki začetnikov znašajo le Din 855'—.

Smernice za delo.

Nastane vprašanje: kje naj začnemo s svojo borbo? Začnimo z delom znotraj, pri nas samih, to bo edino pravilno. Od življenja težko preizkušeni, razmetani in izolirani po najoddaljenejših krajih, smo ravno mi najmlajši začutili notranjo potrebo pogostejšega sestajanja in združevanja ter iskanja možnosti za smoteno in uspešno zaščito naših moralnih in materialnih interesov.

Predpogoj vsakega uspešnega dela je v skupnosti in vzajemni akciji. V sodelovanju in enotnem nastopu nas vseh je naša moč in bodočnost. Zato je nujno, da izvedemo emancipacijo učiteljskega stanu od vsega kar zavira naše skupno delo, naš skupen nastop. Zavedajmo se vedno in povsod, da smo v prvi vrsti učitelji in šele potem vse drugo, da smo dolžni predvsem sodelovati pri stanovskih akcijah, ki bodo uspešne le tedaj, če bomo vsi kakor eden. S tega stališča motrimo v bodoče vse javno življenje ter iščimo odnos do vsega ostalega. Vsak učitelj, ki zabavlja tudi sam čez učiteljsvo, ki ironizira in smeji napore za zboljšanje položaja celotnega učiteljskega stanu ter dopušča, da dela to kdo drugi v njegovi prisotnosti, vsak tak učitelj ubija v sebi in svoji okolici smisel za skupnost ter avtoriteto učiteljskega stanu. S takšnim ravnanjem pljuje v svojo lastno skledo in bije samega sebe v obraz. Isto dela tudi vsak, ki začneja akcije in ustanavljanje posebnih skupin brez zadevnega sodelovanja in pooblastila večine tovarišev. Vsako cepljenje znači slabljenje in nesposobnost ter je negativno in škodljivo za celoto, posebno če ga izvede kdo iz konkurenčnih ozirov na svojo roko. Zahtevamo poštenosti in demokratičnega sodelovanja vseh. Zavedati se je treba, da je z gospodarsko krizo nastopila era izgubljanja že dobljenih pravic ter da je zato življenjske važnosti enotno socialno zaščitno delo.

V skupnosti je moč.

Zato naša skupno gibanje mladih učiteljev ne pomenja cepljenja ter slabljenja skupne učiteljske fronte. S tem, da se bavimo predvsem s problemi in težavami, na katere naleti učitelj-zacetnik, ter da zahtevamo v okrilju učiteljske organizacije za najmlajše notranjo avtonomijo in popolno upoštevanje nas in našega mnenja, izvajamo le specializacijo na nekaterih najaktualnejših problemih s stališča in v korist celotnega učiteljskega stanu. Le kdor gleda tako na nas in naša stremeljenja pravilno razume in podpira naše skupno delo.

Z večkratnim sestajanjem, s poglobitvijo medsebojnih stikov moramo utrditi iskrene medsebojne tovariške odnose ter se skupno boriti proti podlosti, denunciacijam, parazitstvu, favoriziranju, protekciji, a posebno proti uvajanju strankarske politike v javno službo, kajti vse to vznemirja vse uradnike, jemlje

jim čut odgovornosti in vsako inicijativo, paralizira vsako voljo in vero v pravico in poštenost, uničuje karakterje ter degradira stanovski in moralni nivo vseh nas. Zato je nujna skupna borba proti vsemu temu. Le tako si bomo stvorili nove pogoje življenja in dela, ki nam bodo omogočili koristnejšo uporabo energij za dvig narodne izobrazbe. Samo z dvigom stanovske zavesti in skupnosti, solidarnosti in samopomoči bomo dosegli zboljšanje naših moralnih in materialnih dobrin. Zato poudarjam še enkrat — učiteljska zavest in skupnost spadata vedno in povsod na prvo mesto.

Važno in nujno je smoteno proučevanje ekonomskega stanja vsega učiteljskega, naše aktivnejše sodelovanje v sreskih učiteljskih društvi ter odborih radi pozitivne in poglobitve dela ter dviga skupnosti in ugleda učiteljske organizacije ter dajanje inicijative za zblizanje in končno združitev vseh prosvetnih delavcev, t. j. vseh nameščencev ministrstva prosvete, radi lažje izvedbe skupnih akcij in zaščite onih interesov, ki se bodo pokazali skupni. Temu delu bomo posvečali največ svojih energij in pozornosti.

Smernice.

Naše gibanje pa ni samo instanca za dajanje inicijative in energije za stanovsko zaščitno obrambo, temveč pomenja tudi stvaritev novega miljeja, v katerem se hočemo tudi strokovno spopolnjevati. V njem bomo združevali in stopnjevali vsakodnevne napore posameznikov ter vršili vzajemno dopolnjevanje v korist narodne šole.

Z delom za stanovsko emancipacijo in svobodo dela, moramo delati tudi za osvoboditev šole. Mi ne poučujemo v šoli v imenu naroda, ne v imenu cerkve, tudi ne v imenu kakšne politične skupine, mi poučujemo v imenu čiste resnice. Računske formule, slovniška pravila, zgodovinska dejstva in ostalo se ne more izkoriščati v propagandne svrhe, zato je šola lahko svobodna. Namesto abstraktnega ideološkega in enciklopedističnega pouka želimo praktičen in konkreten pouk z upoštevanjem realnih razmer in potreb. Pri otrocih hočemo vzgojiti ljubezen do dela, kajti delo, ki je danes zaničevano in ponižano mora postati novi ideal in splošni princip. Želimo gojiti kult dela, da tako nekoč stvorimo novo produktivno delovno šolo, ki bo res v korist najširšim ljudskim plastem. Zahtevamo kompetenco in dostojanstvo učitelja, spoštovanje otroka in spoštovanje naše intelektualne in moralne čistote. Vse naše kritike, vse naše zabavljanje in godrnjanje bo brezuspešno, ako se ne pretvori v konstruktivno delo, ako nas kritike ne primorajo, da delamo boljše in ako se mi sami ne pripravimo, da izvršimo osvoboditev šole, učenca in učitelja.

D. Lj. Vitor.

† Bernard Andoljšek

Na lanskem decembrskem zborovanju JUU — sreskega društva v Litiji smo se spomnili našega dolgoletnega člana, vpokojenega šol. upravitelja Bernarda Andoljšeka in smo mu krepko zaklicali k njegovi sedemdesetletnici: »Na mnoga leta!«

Zdaj, v septembru, kmalu potem, ko so se otvorile učilnice, pa smo se zbrali ob našem častnem članu Bernardu Andoljšku, ki je ležal tiho sredi cvetja in sveč... Dolga vrsta pogrebcev ga je spremljala z njegovega stanovanja na Vodovodni cesti v Ljubljani na pokopališče k Sv. Križu. Največ je bilo Litijanov in stanovskih kolegov iz litijskega sreza, saj je služboval Andoljšek pri nas polno četrtstoletje. Bil je dober človek, vnet pedagog, iskren tovariš, razumen predstojnik in vnet pobornik za učiteljske pravice. Andoljšek je znal, kakor malokdo, gojiti stanovsko družabnost in je bil svojemu učiteljskemu kakor oče.

O hrbtenici

Nauk o hrbtenici je tako obsežen, da je postal že znanost. Hrbtenici pravijo tudi značaj. O njej smo se učili že v šoli in tam so nam govorili, da jo moramo držati pokoncu, da je ne smemo kriviti pred nikomur in bog ne daj, da bi se nam zmeščala. Kajti brez hrbtenice ne bi mogli živeti sebi vredno življenje in bi se morali brez nje plaziti po tleh kot sipa, ki je nima. In so nam še povedali, da so narodi brez hrbtenice morali klavarno propasti.

Tako nam je govorila šolska učenost, preden smo stopili v življenje. Pa nam je življenje pokazalo drugo, praktično plat nauka o hrbtenici. Povedalo nam je, da se hrbtenica praktičnega človeka izraža na dva načina: Navzdol se mora držati pokoncu, navzgor pa se mora lomiti. Kdor se tega življenjskega nauka drži, bo spoznal, da je življenje kaj lahko in prav nič komplicirano. Temu ne bo treba s strahom iskati po časopisnih novicah, kako je danes in kako bo jutri — naj bo zgoraj kdorkoli, hrbtenica ga bo sprejela z vso ponižnostjo in vdanoostjo, ki sta veliki čednosti.

Zato ne gre, da obsojamo ljudi, ki prilagode svojo hrbtenico praktičnemu življenju.

Pravijo in obsojajo, da je neki delodajalec zahteval od brezposelne prosilke, naj vstopi v njegov klub, ako hoče pri njem kaj veljati. Ko pa ga je mladenka vprašala: »Kaj pa z mojo hrbtenico?«, da je odgovoril: »Tvoja hrbtenica nas ne briga, nosi jo, kakor hočeš, to je tvoja zadeva, glavno je, da jo pred nami skloniš!«

Tako pravijo in obsojajo! Pa ni prav, da obsojajo, kajti je bil ta delodajalec gotovo izkušen mož in velik mojster življenja. Nje-

gov nasvet je bil človekoljuben in zasluži pohvalo, ne pa grajo.

Tudi to se je baje zgodilo in kroži med nami kot baubau, ki naj bi nas spasil pred praktičnimi zahtevami življenja.

Neki gromovnik, ki se je vedno ponašal s trdnostjo svoje hrbtenice, je nenadoma spoznal, da bi dobil najlažje odpustek za svoje grehe na ta način, če bi stopil pred gospodarja z zmeščano hrbtenico. Ponižno in krotko je sedel na vidno mesto in se priklanjal, da bi gospoda videla vso mehko njegove hrbtenice.

Se in še je takih primerov, ki jih v svojem nesodobnem pojmovanju življenja obsojamo, ker ne poznamo velikega pomena skrivenih hrbtenic za budočnost. Kajti pomislite, kako brez ovir in mehko bodo narodovi voditelji lahko šli novim zarjam nasproti, ko jim bomo postali pot z našimi mehкими hrbtenicami.

I. N.

Andrej Naprej:

Pisma Martina Kobaleža

I.

Danes, predragi, ne romam več samotno in peš. Sto in sto ljudi me spremlja, začuden se spogledujejo, podobni so mi, kakor bi mi bili bratje; zato so postale cesarske ceste vsakdanje in šumne, vsak dan se prikaže na njih mlad človek s cesarskim pismom v žepu in cigansko vijolino v zelenem žaklju, umikam se jim in hodim po svojih potih. Prav jim je, ne godnečem, ne vedo, da je treba slušati gospodarja, če je njegov kruh. Skrbi me zaradi te nerazodane mladine, vse večere premišljujem, včasih se zaspati ne morem. O mladost, mladost! Čudne dežele sem si ogle-

Litiji in okolici, šoli in mladini. Hvaležnost, ki je kaj redka cvetlica v današnjih časih, se je zgrnila ob Andoljškovem odhodu kot velik šopek in dokazala, da je bil odhajajoči litijski nadučitelj dober in uspešen vrtnar sre in duš.

Bernard se je rodil v Jurjevici pri Ribnici, kar je dokaz njegove bistroumnosti pa tudi šegavosti. Po skončani 4. gimnaziji ga je vlekel v učiteljski stan. Ko je dovršil prebrandijo, je dobil prvo službo v Bohinju, nato pa v Dragi v kočevskem nemškem otočku, kjer je deloval v smislu narodnega poslanstva in je bil vnet sodelavec v CMD. Od tam ga je zanesla službena pot v Mirno peč na Dolenskem.

V Litijo je prišel v začetku stoletja. Šola je domovala v poslopju, kjer je zdaj nastanjena občina. Vneto se je vrغل novi nadučitelj na delo in dosegel, da so pričeli graditi na Trtici novo šolsko poslopje in ga je pri tem delu podpiral njegov prednik g. Franc Slane, ki je dal učiteljski službi slovo ter je kot veleposestnik prevzel županstvo. Nova litijska šola, dograjena l. 1912., je bila med najlepšimi za tedanje čase, vsa v parketih, za učiteljsko pa so bila določena krasna stanovanja.

Andoljšek se je vrغل tudi v javno delo. Sodeloval je povsod, koder so potrebovali inteligentnega voditelja: pri Sokolu, pevskem društvu »Lipi«, pri gasilcih, pri Okrajni poso-

jilnici itd. Vneto je prirejal tudi šolske in mladinske igre, vodil večglasen šolski zbor, gojil tudi skioptična predavanja in tako umno gradil mesto med šolo in domom.

Kakopak, da je bil z dušo in telesom v učiteljski organizaciji, bil je v vodstvu okrajnega učiteljskega društva, v okrajnem šolskem svetu pa je bil zastopnik učiteljskega, kjer se je vneto boril za stanovske in šolske zadeve.

Ob vstopu v pokoj ga je Učiteljsko društvo izvolilo za častnega člana, takisto več drugih društev, in celo litijska občina.

S tem so tudi oni priznali njegovo uspešno delo v teku 25-letnega delovanja v središču litijskega sreza.

Po preselitvi iz Litije je preživel Andoljšek nekaj let v Kranju, poslednja leta pa v Ljubljani, tam ga je napadla bolezen, ki je na videz trdnega moža podrla.

Ob grobu se je poslovil od vzornega šolskega upravitelja in učitelja predsednik litijskega JUU tov. Jože Zupančič, ki je prikazal uspešno življenjsko pot društvenega častnega člana. V imenu Andoljškovih učencev se je zahvalil župan g. Lajovic, litijska »Lipa« in ljubljanski pevci so zapeli svojemu požrtvovalnemu predsedniku v poslednje slovo, nato se je priklonila nad grobom društvena zastava in grude so zagnile grob vnetega učitelja in dobičnika.

—nč—

Splošne vesti

ALI JE POTREBNO ZOPET ZANAŠATI RAZDOR V JUU?

Učiteljsvo se upravičeno sprašuje, ali je potrebno zopetno zanašanje preprirov in razdora v JUU. Ali ni bilo dovolj teh preprirov v 15 letih? Ali se ni v zadnjih dveh letih pokazalo, kako blagodejno deluje na učiteljsvo, če je složno, tovariško in združeno, da dela skupno za svoj stan, v dobro in ne v zlo šoli in stanu?

Ali nista obe zadnji glavni skupščini JUU v Sarajevu in Novem Sadu pokazali prave slike tovarištva, dostojnosti učiteljskega stanu, najboljši volje za delo v korist šole, stanu in domovine? Ali nista ti dve skupščini zelo povzdignili ugleda učiteljskega v javnosti in popravili slabih vtisov iz preteklosti?

Ali more kdo trditi, da niso osnovna načela personalne prosvetne politike, ki si jih je osvojilo JUU v korist šole, prosvete in učiteljskega? Neobhodno je potrebno, da se jih izvede in se s tem enkrat že urede šolske razmere, da bo lahko šola mirno delovala in napredovala.

Ali more kdo trditi, da niso cilji JUU, ki si jih je začrtalo z novimi pravili, idealni, v korist šoli, prosveti, učiteljskemu stanu in obči javnosti?

Ali more kdo osporiti dejstvo, da so se s poslovnikom za skupščine in zborovanja JUU uvedla najdemokratičnejša in parlamentarna načela, da vsak član lahko svobodno pove svoje mišljenje in nam tudi praksa zadnjih dveh skupščin kaže lep napredek v čast in dobro učiteljskega, šoli, prosveti, narodu in državi?

Ali more kdo osporiti dejstvo, da se hoče s stanovskimi častnimi razsodiščji, ki so nezavisna od vsakega vplivanja, dvigniti tovarištvo, značajnost in moralno učiteljskega, kar bo v korist mladini, narodu in državi?

Ali more kdo osporiti resno delo sedanje uprave JUU, ki se častno, možato in dostoj-

no bori za učiteljske socialne pravice, za zaščito učiteljskega, njegovih pravic in svobode?

Zakaj torej zopetno zanašanje razdora v JUU. Ali učiteljsvo ne sme neodvisno služiti šoli in svojemu stanu? Ali res ne sme odkrito povedati, kaj je v škodo šoli in stanu?

Zakaj vsa gonja proti upravi JUU, ki skuša izboljšati prosvetne prilike in pomagati ustvariti znosljive razmere, da bo učiteljsvo lahko mirno delalo za šolo in stan in za povzdigo prosvete in gospodarstva v narodu? Zakaj se ovira tudi ta uprava JUU in se začneja ista osebna gonja, kakor proti prejšnjim upravam JUU?

Ali je to potrebno učiteljskemu in je to v njegovo korist? Ne!

Komu je torej potrebno?

Ako je to potrebno grupici beograjskih učiteljev zaradi užaljenega samoljublja, grupici, ki pozna samo osebno gonjo in intrige ter razdiranje, ne pa stvarnega dela, je to potrebno učiteljskemu iz notranjosti države. Oblasti to ni potrebno, ker učiteljsvo stremi za ureditvijo prosvetnih razmer in šole in jo samo podpira v njenih nalogah. Če je potrebno to vsakokratnim režimskim strankam, učiteljskemu ni potrebno, da se zanaša razdor v stanovsko organizacijo in se skuša rušiti uprave, ki delajo za interes stanu, šole in prosvete.

Zato mora učiteljsvo odkloniti intrige od zunaj in od znotraj in podpreti uprave, ki se bore za stanovske pravice in koristi, v prid šoli in narodu, ter ne dopustiti, da se dela škoda stanu in šoli! Zastopamo stanovsko korist in ne strankarskih!

Učitelj, ki prodaja svoj značaj za službeno mesto in ponujane udobnosti, ne more biti vzor mladini in narodu.

— Zopet politično-strankarska opozicija proti centralni upravi JUU. »Slovenec« od 3. oktobra 1936., št. 227, str. 2., prinaša sledečo senzacionalno vest: »Opozicija v JUU. Ponovno smo imeli že priliko opozoriti našo javnost na stanovsko, politično in svetovno nazorsko smer sedanjega vodstva »Jugoslov. učiteljskega združenja«, ki mu stoji na čelu g. Ivan Dimnik in ki jo podpira tudi večina slovenskega učiteljskega. Resnici na ljubo mo-

dal te dni, take živijo samo še v zgodbah starih dedov, pol Indija Koromandija, pol nebeški raj. Tam živijo drugačni ljudje kot pri nas, smejejo se našim tegobam in solzam, mamejo z glavami, in če jim vse razložimo, ne zinejo niti besedice, še pljunejo ne po tleh, obrnejo se in delajo naprej. Vse vam bom povedal, razložil vam bom čisto resnico, kakor je je žejno čakajoče srce...

Prišlo je z viharjem in gromom in vsi smo se pokrižali, nevihta bo. Stisnili smo se pod strehe in prav takrat se je odtrgal od nekod dolg človek, suh in napol raztrgan, kakor ciganski popotnik, majal se je mimo hiš in ropotal s popotno gorjačo. Ko smo ga zagledali, nas je obšlo nekaj nepoznanega, srca so se nam stisnila, spogledali smo se in obupen vzdihljaj se nam je izvil iz grla. Tujec se je pa ustavil pred nami, videli smo, da ima eno oko pokvarjeno, drugo pa polno nebeškega srda, vzdignil je koščeno roko in hripavo zaklical:

»Spokorite se, zakaj prihaja, kakor je bilo oznanjeno, nihče ne bo ušel, nekaj danes, nekaj jutri, vsakega bo obiskalo trpljenje! Spokorite se! Zakaj ste prepevali? Pesem je začetek poguma in pogum prinaša nemir. Zakaj ste učili? Ni nam treba modrosti, ves svet je dobro zgrajen, očetje so bili zadovoljni in bodo še otroci. Spokorite se, spokorite se!«

Nismo ga poznali, odkod je prišel, nič kesaanja ni zbudil v nas, le radovedno smo iskali v spominu, a se nam ni prikazal.

Šel je mimo nas in tudi mi smo se napotili po svetu. Nič jeze ni v nas, veliko več smeha, povsod živijo dobri ljudje in nas čakajo. Se jaz, Martin Kobalež, sem poiskal drevovko in šel na blagoslovljeno pot. Človek se uči do zadnjih dni, marsikaj bom videl, pri nas smo revni, zraven pohlenno ti-

ščimo za tujim blagom, našel bom marsikaj dobrega in prodal za dober denar rodoljubom šentflorijanskim. Bolj ko sem hodil, bolj se mi je vedrilo starikavo lice in z vedno večjo močjo je lila vame živa mladost, taka, kakor v prvih dneh, ko sem se nosil v gumbnici nagel in sem klatil zvezde z neba.

Pa so nam na prvi postaji povedali zgodbo, precej nas je bilo in molče smo poslušali.

Zraslo je nebogljeno kajžarsko otroče v močnega človeka, ni se hotelo ustaviti, smehljalo se je, stezalo roke za soncem in se večalo in večalo, dokler ni preraslo koč in pogledalo z veselim obrazom skozi luknjo v slamnati strehi.

»Ohe!« so dejali sosedje. »Tukaj nekaj ni v redu!«

Stopili so k očetu in vprašali, s čim pita otroka, da je v pohujšanje in sramoto vsemu svetu. Tak velikan, kdaj ga je že kdo videl! Oče se je prestrašil, branil se je, da ni nič kriv, saj je pretepal otroka na vse pretege, a mu ni nič pomagalo, še bolj je rastle, kakor bi se od tega redil, saj od koruznega močnika se ne more, ko ima za večerjo lahko nika in za zajtrk dobro jutro.

Poklicali so otroka, prestopil je kočo in se postavil pred nje. Malo so se ga prestrašili, vendar so si ga resno ogledali. Poklicali so padarja, mož je nataknil naodnike in obračal velikana na vse strani, nazadnje je ugotovil, da je čisto pravi, le močan da je neznanstvo.

»Saj to je tisto« so zajeceljali možje.

Sedli so pod vaško lipo in se pomenkovali vse dopoldne. Zupan je pozabil na pipo, bil je razburjen in brada se mu je tresla, kakor se nikoli. Kaj, če bi prišlo otroku na misel in bi mu vzel župansko oblast? Nič se ne ve, kakšne hudobne misli se lahko zbudijo v takem popačenem človeku. Kdo bi mu to

ramo ugotoviti, da je tlel proti sedanjemu delu in vodstvu JUU v prav znatni meri učiteljstva hud odpor, ki se pa iz raznih vzrokov doslej ni mogel primerno uveljaviti. Tudi velik del slovenskega učiteljstva, in to najbolj del, je dosedanje delo JUU, kakor se je izražalo v Sloveniji v praksi, bolj ali manj odločno odklanjal. Po zadnjem zborovanju JUU v Novem Sadu pa to nezadovoljstvo še hitreje in glasneje narašča, zlasti ker se nezadovoljnost tudi nimajo več bati preganjanja od strani oblasti, kakor se je to godilo v prejšnjih letih. V par okrajnih učiteljskih društvih je pri sedanjih rednih občnih zborih že zmagala opozicija, ki je začela sedaj izdajati tudi svoje glasilo »Učiteljski glasnik«. List kaže odločno borbenost in prinaša prav zanimive podatke iz delovanja dosedanjega vodstva JUU. — Smola je samo ta, da so pri tej opoziciji glavni in odločilni »maherji« oni, ki so z vsakim režimom ter so nagajeni s službenimi mesti od vsakega režima, če so v »opoziciji v JUU« ali če ga vodijo. Smola je tudi v tem, da je te »opozicionalce« učiteljstvo vedno odklanjal ter so le na drugi strani upoštevani — kolikor koristijo proti učiteljstvu.

— Na katero opozicijo v JUU se sklicuje »Slovenec«? »Slovenec« se je zelo razveselil »opozicije« JUU v Beogradu. Pozabil pa je, da tvorijo to »opozicijo v Beogradu« oni prviranci, ki so v Ljubljani ob priliki glavne skupščine poizkušali ustanoviti učiteljske politične klube JNS po vsej državi in centralni tak klub. Proti takim klubom so nastopili pristajši sedanje uprave JUU. Kaj bi delali danes ti klubi, ko bi jih »Slovenec« opozicija zapustila, ker poizkuša sedaj ustanovljati druge klube, a ne za vzdrževanje svoje oblasti v JUU — temveč za razbijanje JUU, ker mu niso oni na čelu. Interesantno bi bilo dobiti knjigo članov-učiteljev kluba JNS iz Beograda, ki so jo izročili lepo vezano tedaj generalnemu sekretarijatu JNS, in pogledati njihovo »zvestobo« in pripadnost danes.

— Ironija. »Slovenec« od 3. X. t. l. piše o opoziciji v JUU sledeče: »Po skupščini JUU v Novem Sadu nezadovoljstvo še hitreje in glasneje narašča, zlasti ker se nezadovoljnost nimajo več bati preganjanja od strani oblasti, kakor se je to godilo v prejšnjih letih.« Ali ni to ironija? Srbski in hrvaški tovariši naglašajo prav v obrambi stanovskih pravic in članstva veliko razliko med prejšnjim in sedanjo upravo JUU. V Sloveniji je pa posebno vidno, kateri del učiteljstva je vedno ščitil učiteljstvo in njega pravice in pred katerim delom učiteljstva se je bati preganjanja. Ako bi sedanja uprava pomagala preganjanju učiteljstva — bi ne imela nikakih neprilic, temveč bi se ji godilo dobro, kakor se godi »opoziciji JUU«, ki je bila plačana v Beogradu z dobrimi službenimi mesti.

— Zmage opozicije JUU. »Slovenec« piše 3. t. m.: »V par okrajnih učiteljskih društvih je pri sedanjih rednih občnih zborih že zmagala opozicija.« — Do objave novice v »Slovenec« so izvršene volitve v sreskih društvih Ptuj, Golubac in Trstenik in to povsod z zmago strogo stanovske učiteljske linije JUU, proti zanašanju partizanstva v JUU, za kar se bori tudi sedanja uprava JUU. Zmag opozicije JUU na terenu ni in nam ni znano, odkod jih je vzel »Slovenec«. Sedanja uprava JUU si niti ne želi nemega odobravanja vsega. Naj povedo člani tudi, če jim kaj ni všeč in naj bodo, če se jim zdi potrebno, gotova društva v »opoziciji«, če jim to dopade. Glavna skupščina bo presodila, čigavo delo je bilo pravilno. Sedanja uprava JUU je že ponovno pokazala, da se v nobenem primeru noče držati s silo, kakor so se prejšnje.

— Jedro opozicije JUU. Samo to, da je v jedru »opozicije JUU« gospod Damijan Rašić, je za učiteljstvo dovolj, da se opredeli za opozicijo ali proti njej.

ubranil? Policaj je star in roke se mu tresejo, kadar ustavi kako jajčarico, še pokrižati se ne bi utegnil, če bi se kaj zgodilo. Tudi drugi možje so bili razsrjeni, da se je moral prav v njihovi vasi naseliti tako zlo, stiskali so pesti in pritaženo grozili. Dolgo so se prepirali, a se niso mogli potolažiti. Nazadnje jih je rešil iz stiske vaški padar.

»Hej, možje,« je rekel, »možje, nismo še vsega premislili. Treba se bo odločiti. Po mojih izkušnjah se vsa hudobija nahaja v hrbtenici. Ali ga vidite, nerodnega, kako pokoncu stopa in kako trd je njegov korak? Kaj ga povzdiguje, kdo ga drži pokoncu? Hrbtenica, sama hrbtenica, le meni verjemite! Tukaj je naša rešitev!«

Možje so zazijali v padarja, očetu županu so se zasvetile oči in takoj je obljubil rešeniku kevaro klobaso. Padar se je zadovoljno nasmejati, skrivnostno pomigal s prstom in povabil ljudi še bliže. Stisnili so se v gručo in šepetaje jim je razložil, kako bodo kaznovali otroka velikana, ker je zrastle nad sosedo...

Ponoči, ko je spal, so planili nadenj kot na turškega hajduka, zvezali so ga in padar je opravičil svoje delo z ostrim nožem, s šilom in strupom. Po tistem dnevu velikan ni mogel več hoditi, vlačil se je na pol mrtev pri tleh, molčal je, ko so ga zasmehovali, vse veselje mu je umrlo in ves odpor. Padar je dobil krvavo klobaso, oče župan si je pa kupil od veselja novo pipo.

Molče smo poslušali, ko nam je stari be-rač pripovedoval to zgodbo, opomnil nas je za božji dar in šele tedaj smo se zganili.

In še ko smo bili sredi ceste, smo se domislili:

»Kdo bi naj verjel Taka zgodba!«

Nehote nas je zabolelo v hrbtih...

(Dalje prih.)

— Zmaga stanovske linije JUU v Ptuj. Pri zadnjem zborovanju ptujskega učiteljskega društva je članstvo zopet enodušno izvolilo za predsednika Dušana Šestana, v odbor pa Josipa Jurančiča ter je s tem pokazalo, da zna ceniti žrtve za stanovsko svobodo in pravice. Društvo je sklenilo, da v smislu pravil ošnuje svoj podporni fond. Zborovalci so odobrili stališče glavne skupščine v Novem Sadu, o kateri je bilo rečeno, »da je bila kot še nikdar dosedaj impozantna in elitna, izraz prave naše stanovske zavesti in manifestacija dela za narod; zborovalo se je z neomejeno svobodo, o čemur so ravno nekateri časopisi napačno poročali.« Težko je bilo zborovalcem za tovarišema Šestanom in Jurančičem, ki odhajata. Toda ravno iz tega se je tokrat vzbudila stanovska zavest celo v tistih, v katerih je do sedaj dremala. To se je čutilo na tem prvem letošnjem zborovanju in še nekaj: učiteljstvo dobiva trde hrbtenice.

»Videti krivice pa molčati ob njih znači toliko, kakor jih sam delati.«

Jean Jaques Rousseau

— Učitelji v moravski banovini so odločno za stanovsko nestransko linijo JUU. Poleg sreskega društva JUU v Ptuj so izvršene dosedaj edino še volitve novih upravnih odborov v sreskih društvih Golubac in Trstenik. V obeh društvih je zmagala stanovska učiteljska linija in strogo stanovska lista. V Trsteniku soglasno, a v Golubcu z glasovanjem. Obe društvi sta enodušno odobrili stališče glavne skupščine v Novem Sadu in so nasprotni temu, da bi se organizacija zopet vpregala v strankarske namene in cilje.

— Pojasnilo in popravek. Z ozirom na notice v »Učiteljskem tovarišu« od 24. sept. in 1. okt. t. l. glede sklepa, naj se konkretni primeri prestopka rešujejo pred stanovskim častnim razsodiščem in tovariši, ki so se na decembrskem zborovanju »Slovenske družbe« pregrešili napram JUU se naj pozovejo pred razsodišče, ugotavljamo na prošnjo tov. Frana Kokalja, da je on ta predlog iznesel pred skupščinski plenem le kot poročevalec zapisnikar in polnopravni član stanovsko političnega odseka, v katerem je bil ta predlog soglasno sprejet. Pripominjamo, da je bil predlog tudi v plenumu skupščine soglasno sprejet.

— »Učiteljski glasnik« — list opozicije JUU. »Slovenec« prinaša od 3. t. m.: »Opozicija je začela sedaj izdajati tudi svoje glasilo »Učiteljski glasnik«. List kaže odločno borbenost in prinaša prav zanimive podatke iz delovanja vodstva JUU.« — Ista opozicija iz Beograda je že ob nastopu sedanje uprave JUU izdajala svoj list »Učiteljska misao«. Pa je učiteljstvo uvidelo njega »učiteljsko nesmisao« in list je moral po štirih številkah z veliko naduho in moralnim prezirom učiteljstva prenehati. Že pred glavno skupščino v Novem Sadu so zopet napovedovali nov list, a mesto njega so izdali pamfletsko brošuro v 10.000 izvodih, ki so jo na skupščini vsiljevali delegatom, ki pa so ostro obsodili intrige v njej in po skupščini šli s prezirom preko nje. In kakšna je bila »borbenost« in »zanimivi podatki« te opozicije v dosedanjih listih: Čisto navadno osebno napadanje, intrige in izmišljotine, demagogija in — javno denunciranje. To so bila sredstva te »opozicije«, to jo je upropastilo in to jo bo upropastilo v bodoče, ker je taka!

— Slabi preroki. »Slovenec« od 3. okt. t. l. napoveduje opozicijo v JUU. Pred glavno skupščino JUU v Novem Sadu sta »Slovenec« in »Slovenski dom« napovedovala v duetu padec uprave JUU. Prijatelji nestranske, strogo stanovske učiteljske linije JUU so trepetali in res mislili, da bo organizacija zopet padla v roke ljudem, ki so vedno pripraga vsakokratnim vladajočim strankam in režimom ter za osebne in strankarske koristi izdajo stanovske in šolske interese. A želje teh prerokov, »prijateljev šole in učiteljstva«, so se razbile ob učiteljski stanovski zavesti in njihovih kremenitih značajih ter je pri volitvah ostalo na strani sedanje uprave 320 glasov, napovedovalci opozicije in konca sedanje uprave JUU in stanovske učiteljske linije so pa vključili hidravličnemu pritisku z vsemi sredstvi dobili — 26 glasov, t. j. 4 manj, kakor jim je podpisalo listo!

— Za hrbtom. »Slovenec« piše 3. t. m.: »Tudi velik del slovenskega učiteljstva, in to najbolj del, je dosedanje delo JUU, kakor se je izražalo v Sloveniji v praksi, bolj ali manj odločno odklanjal.« — Vprašamo samokje je »Slovenec« dobil te podatke, ko učiteljstvo vendar ve, da ni bilo takih ugovorov na nobenem zborovanju, da pa je banovinska skupščina sekcije JUU v Ljubljani odobrila delo sekcije in je stanovsko politični odsek predlagal, naj se pozovejo na odgovor vsi oni, ki so se pregrešili proti JUU. To je odobrila skupščina enodušno, brez enega glasu proti. Kje je torej oni »najboljši del«? Kvečjemu — za hrbtom, kar pa se ne imenuje »odločno odklanjanje«, temveč pravi narod temu — obrekovanje in intrige.

— Iz splošno političnega vidika bi le to pripomnili, da bi tudi nam bilo ljubše, da imamo opravka v javnem življenju z načelnim nasprotnikom, o katerem vemo, kaj hoče, kakor pa s kameleonimi in pikapoloncami, ki vsak čas kažejo druge barve in nikoli ne veš, kam jih bo prihodnji trenutek pognalo.

Slovenec z dne 4. oktobra 1936.

»Čast učiteljeva zahteva, da bodi danes bel in jutri črn, kakor ukazuje gospodar. Nadalje še zahteva, da imej glavo na voljnem konopcu, zato, da se lahko s pridom priklanja na vse štiri strani in tudi zahteva, da bodi koleno ne od kosti, temveč od testa,

zato, da klekne sredi ceste v blato, če je prilika in ukaz. In naпослед še zahteva, da imej učitelj zaklenjena usta, ključ do ključavnice pa obeh na šolske duri.«

Ivan Cankar, Zbrani spisi, 14. zvezek, str. 257.

— Samozobrazovanje vodi k zaželenemu cilju in trajnemu uspehu. Najbolj pa samega sebe izobraziš z lepimi knjigami. Žal, da so tako drage. Toda Vodnikova družba da za 20 Din štiri knjige, ki vsaka zase pomeni dogodek na našem književnem trgu.

— Vsem rojakom svobodne Jugoslavije in Neodrešene domovine! Dne 24. novembra 1936. poteče 30 let, kar je izdihnil največji sin Neodrešene domovine pesnik-prerok Simon Gregorčič. »Sočani« mu postavijo skromen spomenik v prestolnici Slovenije v beli Ljubljani še letos, da počastijo 30 letnico njegove smrti in prosijo za prispevek vsakogar, ki je radi njegovih divnih pesmi vzljubil svojo veliko domovino in ki želi, da bi postale resnična proroške pesnikove besede, s katerimi je tolažil svoj revni teptani rod: »Tvoj je vstajenja dan!« — Vse priprave za odkritje spomenika so dovršene. Pesnikov kip je ustvaril naš nadarjeni kipar Kalin Zdenko in čakamo le še, da se nam določi prostor za spomenik. Vse prispevke prosimo na naslov: Društvo Soča-Matica Ljubljana, Kralja Petra I. O. trg št. 8, potom pošt. hran. čeka računa št. 12.727 in naše uredništvo. Kip je vilo iz bron domače podjetje livarna Mostar na Galjevi.

— Povest »Zarečani« Ivana Albrehta, ki bo koncem oktobra izšla v Vodnikovi družbi, se godi v polpretekli dobi na našem Krasu,

Tri stvari...

Najpoprej jo je dolgo sam preizkušal, župnik Kneipp, preden je dal sladni kavi, pripravljeni po njegovih navodilih, tudi svoje ime, svojo sliko in svoj podpis. To troje pa je še tudi dandanes na vsakem pristnem zavitku

Kneippove sladne kave

kjer se v borbi za zemljo in ljubezen krešejo značaji. Knjiga je pisana izredno živo in je nedvomno najboljšo pisateljevo delo. Ljubitelji lepe knjige včlanite se v naši ljudski knjižni družbi!

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveči in JUU

— I štiri učiteljske moči so premeščene iz Gornje Radovne, nadomestne moči razen ene doslej še niso imenovane. (Mariborski večernik 29. IX.)

— I šola v Vrhpolju pri št. Jerneju je stala okoli sto tisoč dinarjev in vendar ne prestopi njenega praga noben učitelj in noben otrok. Sezidano zidovje so pustili razpasti, da se kmalu ne bo poznalo več, kje bi morala stati šola. Denar smo zavrgli. — Zato pa morajo otroci v šoli sedeti brez zvezkov, ki bi jih morala po sklepu občinskega odbora kupovati občina. (»Slovenska zemlja« 10. IX.)

— I Učne knjige in monopol. Zadnji čas je, da napravijo naši učitelji, banovina in slovenska zastopnika v vladi konec monopola za učne knjige, ki nam ne ustrezajo niti jezikovno niti stvarno, ampak samo zanašajo zmedo, ker ne kažejo mladini prave luči. (Iz uvodnika v Slovenski zemlja« od 27. VIII.)

— I Ministrski predsednik in sokolstvo. Na pokrajinskem izletu v Subotici je dr. M. Stojadinović rekel: Gospoda in dragi bratje Sokoli! Pravim »dragi bratje Sokoli«, ker mislim, da imam pravico do te besede, saj sem tudi jaz bil v mladosti Sokol. Kdor je bil kdaj Sokol, ta tudi ostane. Sokoli Jugoslavije vršijo sijajno službo, ki vodi k vzvišenemu cilju. Bratje Sokoli, nadaljujte svojo nacionalno in

patriotsko delo. Kot predsednik vlade vam svečano tukaj povem, da bodo vsa vaša prizadevanja našla polno podporo in pomoč kraljevske vlade. (Po »Slovenski zemlja«.)

— I Meščanska šola v Zalcu. S prizidkom k dosedanjemu šolskemu poslopju in z nadzidkom še enega nadstropja je nastala v Zalcu impozantna in moderna šolska palača, ki bo zadostovala vsem potrebam osnovne in meščanske šole. (»Nova doba« 2. X.)

— I Odpuščen je iz državne službe učitelj Rössner. Bil je mlad, idealen učitelj, ki je dve leti vzorno deloval na narodni šoli v St. Juriju ob Taboru ter se je izvenšolsko požrtvovalno in v ljubeznivo posvečal nacionalnemu in prosvetnemu delu v mladinskih organizacijah. Tudi sokolska družina izgubi z njim vnetega delavca. (»Nova doba« 2. X.)

— I Pouk italijanščine v Abesiniji. Med arabskim prebivalstvom Abesinije so Italijani že začeli s sistematičnim poukom italijanščine. Učitelji ne bodo učili italijanščine samo mladine, temveč tudi odrasle. — Pripravlja se pouk tudi za ostalo prebivalstvo. Dvojezične italijansko tigriske učne knjige so pravkar dotiskane. (»Istra« 2. X.)

— I Meščanska šola v Tržiču je zaprta. Otroke bodo cepili proti davici in škrlatinki. (»Gorenjec« 3. X.)

Najbolj se boste očuvali prehlada

če si nabavite

Smernice za delo.

Nastane vprašanje: kje naj začnemo s svojo borbo? Začnimo z delom znotraj, pri nas samih, to bo edino pravilno. Od življenja težko preizkušeni, razmetani in izolirani po najoddaljenejših krajih, smo ravno mi najmlajši začutili notranjo potrebo pogostejšega sestajanja in združevanja ter iskanja možnosti za smoteno in uspešno zaščito naših moralnih in materialnih interesov.

Predpogoj vsakega uspešnega dela je v skupnosti in vzajemni akciji. V sodelovanju in enotnem nastopu nas vseh je naša moč in bodočnost. Zato je nujno, da izvedemo emancipacijo učiteljskega stanu od vsega kar zavira naše skupno delo, naš skupen nastop. Zavedajmo se vedno in povsod, da smo v prvi vrsti učitelji in šele potem vse drugo, da smo dolžni predvsem sodelovati pri stanovskih akcijah, ki bodo uspešne le tedaj, če bomo vsi kakor eden. S tega stališča motrimo v bodoče vse javno življenje ter iščimo odnos do vsega ostalega. Vsak učitelj, ki zabavlja tudi sam čez učiteljsvo, ki ironizira in smeji napore za zboljšanje položaja celotnega učiteljskega stanu ter dopušča, da dela to kdo drugi v njegovi prisotnosti, vsak tak učitelj ubija v sebi in svoji okolici smisel za skupnost ter avtoriteto učiteljskega stanu. S takšnim ravnanjem pljuje v svojo lastno skledo in bije samega sebe v obraz. Isto dela tudi vsak, ki začneja akcije in ustanavljanje posebnih skupin brez zadevnega sodelovanja in pooblastila večine tovarišev. Vsako cepljenje znači slabljenje in nesposobnost ter je negativno in škodljivo za celoto, posebno če ga izvede kdo iz konkurenčnih ozirov na svojo roko. Zahtevamo poštenosti in demokratičnega sodelovanja vseh. Zavedati se je treba, da je z gospodarsko krizo nastopila era izgubljanja že dobljenih pravic ter da je zato življenjske važnosti enotno socialno zaščitno delo.

V skupnosti je moč.

Zato naša skupno gibanje mladih učiteljev ne pomenja cepljenja ter slabljenja skupne učiteljske fronte. S tem, da se bavimo predvsem s problemi in težavami, na katere naleti učitelj-zacetnik, ter da zahtevamo v okrilju učiteljske organizacije za najmlajše notranjo avtonomijo in popolno upoštevanje nas in našega mnenja, izvajamo le specializacijo na nekaterih najaktualnejših problemih s stališča in v korist celotnega učiteljskega stanu. Le kdor gleda tako na nas in naša stremeljenja pravilno razume in podpira naše skupno delo.

Z večkratnim sestajanjem, s poglobitvijo medsebojnih stikov moramo utrditi iskrene medsebojne tovariške odnose ter se skupno boriti proti podlosti, denunciacijam, parazitstvu, favoriziranju, protekciji, a posebno proti uvajanju strankarske politike v javno službo, kajti vse to vznemirja vse uradnike, jemlje

jim čut odgovornosti in vsako inicijativo, paralizira vsako voljo in vero v pravico in poštenost, uničuje karakterje ter degradira stanovski in moralni nivo vseh nas. Zato je nujna skupna borba proti vsemu temu. Le tako si bomo stvorili nove pogoje življenja in dela, ki nam bodo omogočili koristnejšo uporabo energij za dvig narodne izobrazbe. Samo z dvigom stanovske zavesti in skupnosti, solidarnosti in samopomoči bomo dosegli zboljšanje naših moralnih in materialnih dobrin. Zato poudarjam še enkrat — učiteljska zavest in skupnost spadata vedno in povsod na prvo mesto.

Važno in nujno je smoteno proučevanje ekonomskega stanja vsega učiteljskega, naše aktivnejše sodelovanje v sreskih učiteljskih društvi ter odborih radi pozitivne in poglobitve dela ter dviga skupnosti in ugleda učiteljske organizacije ter dajanje inicijative za zblizanje in končno združitev vseh prosvetnih delavcev, t. j. vseh nameščencev ministrstva prosvete, radi lažje izvedbe skupnih akcij in zaščite onih interesov, ki se bodo pokazali skupni. Temu delu bomo posvečali največ svojih energij in pozornosti.

Smernice.

Naše gibanje pa ni samo instanca za dajanje inicijative in energije za stanovsko zaščitno obrambo, temveč pomenja tudi stvaritev novega miljeja, v katerem se hočemo tudi strokovno spopolnjevati. V njem bomo združevali in stopnjevali vsakodnevne napore posameznikov ter vršili vzajemno dopolnjevanje v korist narodne šole.

Z delom za stanovsko emancipacijo in svobodo dela, moramo delati tudi za osvoboditev šole. Mi ne poučujemo v šoli v imenu naroda, ne v imenu cerkve, tudi ne v imenu kakšne politične skupine, mi poučujemo v imenu čiste resnice. Računske formule, slovniška pravila, zgodovinska dejstva in ostalo se ne more izkoriščati v propagandne svrhe, zato je šola lahko svobodna. Namesto abstraktnega ideološkega in enciklopedističnega pouka želimo praktičen in konkreten pouk z upoštevanjem realnih razmer in potreb. Pri otrocih hočemo vzgojiti ljubezen do dela, kajti delo, ki je danes zaničevano in ponižano mora postati novi ideal in splošni princip. Želimo gojiti kult dela, da tako nekoč stvorimo novo produktivno delovno šolo, ki bo res v korist najširšim ljudskim plastem. Zahtevamo kompetenco in dostojanstvo učitelja, spoštovanje otroka in spoštovanje naše intelektualne in moralne čistote. Vse naše kritike, vse naše zabavljanje in godrnjanje bo brezuspešno, ako se ne pretvori v konstruktivno delo, ako nas kritike ne primorajo, da delamo boljše in ako se mi sami ne pripravimo, da izvršimo osvoboditev šole, učenca in učitelja.

D. Lj. Vitor.

† Bernard Andoljšek

Na lanskem decembrskem zborovanju JUU — sreskega društva v Litiji smo se spomnili našega dolgoletnega člana, vpokojenega šol. upravitelja Bernarda Andoljšeka in smo mu krepko zaklicali k njegovi sedemdesetletnici: »Na mnoga leta!«

Zdaj, v septembru, kmalu potem, ko so se otvorile učilnice, pa smo se zbrali ob našem častnem članu Bernardu Andoljšku, ki je ležal tiho sredi cvetja in sveč... Dolga vrsta pogrebcev ga je spremljala z njegovega stanovanja na Vodovodni cesti v Ljubljani na pokopališče k Sv. Križu. Največ je bilo Litijanov in stanovskih kolegov iz litijskega sreza, saj je služboval Andoljšek pri nas polno četrtstoletje. Bil je dober človek, vnet pedagog, iskren tovariš, razumen predstojnik in vnet pobornik za učiteljske pravice. Andoljšek je znal, kakor malokdo, gojiti stanovsko družabnost in je bil svojemu učiteljsstvu kakor oče.

O hrbtenici

Nauk o hrbtenici je tako obsežen, da je postal že znanost. Hrbtenici pravijo tudi značaj. O njej smo se učili že v šoli in tam so nam govorili, da jo moramo držati pokoncu, da je ne smemo kriviti pred nikomur in bog ne daj, da bi se nam zmeščala. Kajti brez hrbtenice ne bi mogli živeti sebi vredno življenje in bi se morali brez nje plaziti po tleh kot sipa, ki je nima. In so nam še povedali, da so narodi brez hrbtenice morali klavarno propasti.

Tako nam je govorila šolska učenost, preden smo stopili v življenje. Pa nam je življenje pokazalo drugo, praktično plat nauka o hrbtenici. Povedalo nam je, da se hrbtenica praktičnega človeka izraža na dva načina: Navzdol se mora držati pokoncu, navzgor pa se mora lomiti. Kdor se tega življenjskega nauka drži, bo spoznal, da je življenje kaj lahko in prav nič komplicirano. Temu ne bo treba s strahom iskati po časopisnih novicah, kako je danes in kako bo jutri — naj bo zgoraj kdorkoli, hrbtenica ga bo sprejela z vso ponižnostjo in vdanoostjo, ki sta veliki čednosti.

Zato ne gre, da obsojamo ljudi, ki prilagode svojo hrbtenico praktičnemu življenju.

Pravijo in obsojajo, da je neki delodajalec zahteval od brezposelne prosilke, naj vstopi v njegov klub, ako hoče pri njem kaj veljati. Ko pa ga je mladenka vprašala: »Kaj pa z mojo hrbtenico?«, da je odgovoril: »Tvoja hrbtenica nas ne briga, nosi jo, kakor hočeš, to je tvoja zadeva, glavno je, da jo pred nami skloniš!«

Tako pravijo in obsojajo! Pa ni prav, da obsojajo, kajti je bil ta delodajalec gotovo izkušen mož in velik mojster življenja. Nje-

gov nasvet je bil človekoljuben in zasluži pohvalo, ne pa grajo.

Tudi to se je baje zgodilo in kroži med nami kot baubau, ki naj bi nas spasil pred praktičnimi zahtevami življenja.

Neki gromovnik, ki se je vedno ponašal s trdnostjo svoje hrbtenice, je nenadoma spoznal, da bi dobil najlažje odpustek za svoje grehe na ta način, če bi stopil pred gospodarja z zmeščano hrbtenico. Ponižno in krotko je sedel na vidno mesto in se priklanjal, da bi gospoda videla vso mehko njegove hrbtenice.

Se in še je takih primerov, ki jih v svojem nesodobnem pojmovanju življenja obsojamo, ker ne poznamo velikega pomena skrivenih hrbtenic za budočnost. Kajti pomislite, kako brez ovir in mehko bodo narodovi voditelji lahko šli novim zarjam nasproti, ko jim bomo postali pot z našimi mehкими hrbtenicami.

I. N.

Andrej Naprej:

Pisma Martina Kobaleža

I.

Danes, predragi, ne romam več samotno in peš. Sto in sto ljudi me spremlja, začuden se spogledujejo, podobni so mi, kakor bi mi bili bratje; zato so postale cesarske ceste vsakdanje in šumne, vsak dan se prikaže na njih mlad človek s cesarskim pismom v žepu in cigansko vijolino v zelenem žaklju, umikam se jim in hodim po svojih potih. Prav jim je, ne godnečem, ne vedo, da je treba slušati gospodarja, če je njegov kruh. Skrbi me zaradi te nerazodane mladine, vse večere premišljujem, včasih se zaspati ne morem. O mladost, mladost! Čudne dežele sem si ogle-

Litiji in okolici, šoli in mladini. Hvaležnost, ki je kaj redka cvetlica v današnjih časih, se je zgrnila ob Andoljškovem odhodu kot velik šopek in dokazala, da je bil odhajajoči litijski nadučitelj dober in uspešen vrtnar sre in duš.

Bernard se je rodil v Jurjevici pri Ribnici, kar je dokaz njegove bistroumnosti pa tudi šegavosti. Po skončani 4. gimnaziji ga je vlekel v učiteljski stan. Ko je dovršil prebrando, je dobil prvo službo v Bohinju, nato pa v Dragi v kočevskem nemškem otočku, kjer je deloval v smislu narodnega poslanstva in je bil vnet sodelavec v CMD. Od tam ga je zanesla službena pot v Mirno peč na Dolenskem.

V Litijo je prišel v začetku stoletja. Šola je domovala v poslopju, kjer je zdaj nastanjena občina. Vneto se je vrغل novi nadučitelj na delo in dosegel, da so pričeli graditi na Trtici novo šolsko poslopje in ga je pri tem delu podpiral njegov prednik g. Franc Slane, ki je dal učiteljski službi slovo ter je kot veleposestnik prevzel županstvo. Nova litijska šola, dograjena l. 1912., je bila med najlepšimi za tedanje čase, vsa v parketih, za učiteljsvo pa so bila določena krasna stanovanja.

Andoljšek se je vrغل tudi v javno delo. Sodeloval je povsod, koder so potrebovali inteligentnega voditelja: pri Sokolu, pevskem društvu »Lipi«, pri gasilcih, pri Okrajni poso-

jilnici itd. Vneto je prirejal tudi šolske in mladinske igre, vodil večglasen šolski zbor, gojil tudi skioptična predavanja in tako umno gradil mesto med šolo in domom.

Kakopak, da je bil z dušo in telesom v učiteljski organizaciji, bil je v vodstvu okrajnega učiteljskega društva, v okrajnem šolskem svetu pa je bil zastopnik učiteljskega, kjer se je vneto boril za stanovske in šolske zadeve.

Ob vstopu v pokoj ga je Učiteljsko društvo izvolilo za častnega člana, takisto več drugih društev, in celo litijska občina.

S tem so tudi oni priznali njegovo uspešno delo v teku 25-letnega delovanja v središču litijskega sreza.

Po preselitvi iz Litije je preživel Andoljšek nekaj let v Kranju, poslednja leta pa v Ljubljani, tam ga je napadla bolezen, ki je na videz trdnega moža podrla.

Ob grobu se je poslovil od vzornega šolskega upravitelja in učitelja predsednik litijskega JUU tov. Jože Zupančič, ki je prikazal uspešno življenjsko pot društvenega častnega člana. V imenu Andoljškovih učencev se je zahvalil župan g. Lajovic, litijska »Lipa« in ljubljanski pevci so zapeli svojemu požrtvovalnemu predsedniku v poslednje slovo, nato se je priklonila nad grobom društvena zastava in grude so zagnile grob vnetega učitelja in dobičnika.

—nč—

Splošne vesti

ALI JE POTREBNO ZOPET ZANAŠATI RAZDOR V JUU?

Učiteljsvo se upravičeno sprašuje, ali je potrebno zopetno zanašanje preprirov in razdora v JUU. Ali ni bilo dovolj teh preprirov v 15 letih? Ali se ni v zadnjih dveh letih pokazalo, kako blagodejno deluje na učiteljsvo, če je složno, tovariško in združeno, da dela skupno za svoj stan, v dobro in ne v zlo šoli in stanu?

Ali nista obe zadnji glavni skupščini JUU v Sarajevu in Novem Sadu pokazali prave slike tovarištva, dostojnosti učiteljskega stanu, najboljši volje za delo v korist šole, stanu in domovine? Ali nista ti dve skupščini zelo povzdignili ugleda učiteljskega v javnosti in popravili slabih vtisov iz preteklosti?

Ali more kdo trditi, da niso osnovna načela personalne prosvetne politike, ki si jih je osvojilo JUU v korist šole, prosvete in učiteljskega? Neobhodno je potrebno, da se jih izvede in se s tem enkrat že uredi šolske razmere, da bo lahko šola mirno delovala in napredovala.

Ali more kdo trditi, da niso cilji JUU, ki si jih je začrtalo z novimi pravili, idealni, v korist šoli, prosveti, učiteljskemu stanu in obči javnosti?

Ali more kdo osporiti dejstvo, da so se s poslovnikom za skupščine in zborovanja JUU uvedla najdemokratičnejša in parlamentarna načela, da vsak član lahko svobodno pove svoje mišljenje in nam tudi praksa zadnjih dveh skupščin kaže lep napredek v čast in dobro učiteljskega, šoli, prosveti, narodu in državi?

Ali more kdo osporiti dejstvo, da se hoče s stanovskimi častnimi razsodišč, ki so nezavisna od vsakega vplivanja, dvigniti tovarištvo, značajnost in moralno učiteljskega, kar bo v korist mladini, narodu in državi?

Ali more kdo osporiti resno delo sedanje uprave JUU, ki se častno, možato in dostoj-

no bori za učiteljske socialne pravice, za zaščito učiteljskega, njegovih pravic in svobode?

Zakaj torej zopetno zanašanje razdora v JUU. Ali učiteljsvo ne sme neodvisno služiti šoli in svojemu stanu? Ali res ne sme odkrito povedati, kaj je v škodo šoli in stanu?

Zakaj vsa gonja proti upravi JUU, ki skuša izboljšati prosvetne prilike in pomagati ustvariti znosljive razmere, da bo učiteljsvo lahko mirno delalo za šolo in stan in za povzdigo prosvete in gospodarstva v narodu? Zakaj se ovira tudi ta uprava JUU in se začneja ista osebna gonja, kakor proti prejšnjim upravam JUU?

Ali je to potrebno učiteljsvu in je to v njegovo korist? Ne!

Komu je torej potrebno?

Ako je to potrebno grupici beograjskih učiteljev zaradi užaljenega samoljublja, grupici, ki pozna samo osebno gonjo in intrige ter razdiranje, ne pa stvarnega dela, je to potrebno učiteljsvu iz notranjosti države. Oblasti to ni potrebno, ker učiteljsvo stremi za ureditvijo prosvetnih razmer in šole in jo samo podpira v njenih nalogah. Če je potrebno to vsakokratnim režimskim strankam, učiteljsvu ni potrebno, da se zanaša razdor v stanovsko organizacijo in se skuša rušiti uprave, ki delajo za interes stanu, šole in prosvete.

Zato mora učiteljsvo odkloniti intrige od zunaj in od znotraj in podpreti uprave, ki se bore za stanovske pravice in koristi, v prid šoli in narodu, ter ne dopustiti, da se dela škoda stanu in šoli! Zastopamo stanovsko korist in ne strankarskih!

Učitelj, ki prodaja svoj značaj za službeno mesto in ponujane udobnosti, ne more biti vzor mladini in narodu.

— Zopet politično-strankarska opozicija proti centralni upravi JUU. »Slovenec« od 3. oktobra 1936., št. 227, str. 2., prinaša sledečo senzacionalno vest: »Opozicija v JUU. Ponovno smo imeli že priliko opozoriti našo javnost na stanovsko, politično in svetovno nazorsko smer sedanjega vodstva »Jugoslov. učiteljskega združenja«, ki mu stoji na čelu g. Ivan Dimnik in ki jo podpira tudi večina slovenskega učiteljskega. Resnici na ljubo mo-

dal te dni, take živijo samo še v zgodbah starih dedov, pol Indija Koromandija, pol nebeški raj. Tam živijo drugačni ljudje kot pri nas, smejejo se našim tegobam in solzam, mamejo z glavami, in če jim vse razložimo, ne zinejo niti besedice, še pljunejo ne po tleh, obrnejo se in delajo naprej. Vse vam bom povedal, razložil vam bom čisto resnico, kakor je je žejno čakajoče srce...

Prišlo je z viharjem in gromom in vsi smo se pokrižali, nevihta bo. Stisnili smo se pod strehe in prav takrat se je odtrgal od nekod dolg človek, suh in napol raztrgan, kakor ciganski popotnik, majal se je mimo hiš in ropotal s popotno gorjačo. Ko smo ga zagledali, nas je obšlo nekaj nepoznanega, srca so se nam stisnila, spogledali smo se in obupen vzdihljaj se nam je izvil iz grla. Tujec se je pa ustavil pred nami, videli smo, da ima eno oko pokvarjeno, drugo pa polno nebeškega srda, vzdignil je koščeno roko in hripavo zaklical:

»Spokorite se, zakaj prihaja, kakor je bilo oznanjeno, nihče ne bo ušel, nekaj danes, nekaj jutri, vsakega bo obiskalo trpljenje! Spokorite se! Zakaj ste propevali? Pesem je začel poguma in pogum prinaša nemir. Zakaj ste učili? Ni nam treba modrosti, ves svet je dobro zgrajen, očetje so bili zadovoljni in bodo še otroci. Spokorite se, spokorite se!«

Nismo ga poznali, odkod je prišel, nič kesaanja ni zbudil v nas, le radovedno smo iskali v spominu, a se nam ni prikazal.

Šel je mimo nas in tudi mi smo se napotili po svetu. Nič jeze ni v nas, veliko več smeha, povsod živijo dobri ljudje in nas čakajo. Se jaz, Martin Kobalež, sem poiskal drevovko in šel na blagoslovljeno pot. Človek se uči do zadnjih dni, marsikaj bom videl, pri nas smo revni, zraven pohlenno ti-

ščimo za tujim blagom, našel bom marsikaj dobrega in prodal za dober denar rodoljubom šentflorijanskim. Bolj ko sem hodil, bolj se mi je vedrilo starikavo lice in z vedno večjo močjo je lila vame živa mladost, taka, kakor v prvih dneh, ko sem se nosil v gumbnici nagel in sem klatil zvezde z neba.

Pa so nam na prvi postaji povedali zgodbo, precej nas je bilo in molče smo poslušali.

Zraslo je nebogljeno kajžarsko otroče v močnega človeka, ni se hotelo ustaviti, smehljalo se je, stezalo roke za soncem in se večalo in večalo, dokler ni preraslo koč in pogledalo z veselim obrazom skozi luknjo v slamnati strehi.

»Ohe!« so dejali sosedje. »Tukaj nekaj ni v redu!«

Stopili so k očetu in vprašali, s čim pita otroka, da je v pohujšanje in sramoto vsemu svetu. Tak velikan, kdaj ga je že kdo videl! Oče se je prestrašil, branil se je, da ni nič kriv, saj je pretepal otroka na vse pretege, a mu ni nič pomagalo, še bolj je rastle, kakor bi se od tega redil, saj od koruznega močnika se ne more, ko ima za večerjo lahko noka in za zajtrk dobro jutro.

Poklicali so otroka, prestopil je kočo in se postavil pred nje. Malo so se ga prestrašili, vendar so si ga resno ogledali. Poklicali so padarja, mož je nataknil naodnike in obračal velikana na vse strani, nazadnje je ugotovil, da je čisto pravi, le močan da je neznanstvo.

»Saj to je tisto« so zajeceljali možje.

Sedli so pod vaško lipo in se pomenkovali vse dopoldne. Zupan je pozabil na pipo, bil je razburjen in brada se mu je tresla, kakor se nikoli. Kaj, če bi prišlo otroku na misel in bi mu vzel župansko oblast? Nič se ne ve, kakšne hudobne misli se lahko zbudijo v takem popačenem človeku. Kdo bi mu to

Smernice za delo.

Nastane vprašanje: kje naj začnemo s svojo borbo? Začnimo z delom znotraj, pri nas samih, to bo edino pravilno. Od življenja težko preizkušeni, razmetani in izolirani po najoddaljenejših krajih, smo ravno mi najmlajši začutili notranjo potrebo pogostejšega sestajanja in združevanja ter iskanja možnosti za smoteno in uspešno zaščito naših moralnih in materialnih interesov.

Predpogoj vsakega uspešnega dela je v skupnosti in vzajemni akciji. V sodelovanju in enotnem nastopu nas vseh je naša moč in bodočnost. Zato je nujno, da izvedemo emancipacijo učiteljskega stanu od vsega kar zavira naše skupno delo, naš skupen nastop. Zavedajmo se vedno in povsod, da smo v prvi vrsti učitelji in šele potem vse drugo, da smo dolžni predvsem sodelovati pri stanovskih akcijah, ki bodo uspešne le tedaj, če bomo vsi kakor eden. S tega stališča motrimo v bodoče vse javno življenje ter iščimo odnos do vsega ostalega. Vsak učitelj, ki zabavlja tudi sam čez učiteljsvo, ki ironizira in smeji napore za zboljšanje položaja celotnega učiteljskega stanu ter dopušča, da dela to kdo drugi v njegovi prisotnosti, vsak tak učitelj ubija v sebi in svoji okolici smisel za skupnost ter avtoriteto učiteljskega stanu. S takšnim ravnanjem pljuje v svojo lastno skledo in bije samega sebe v obraz. Isto dela tudi vsak, ki začneja akcije in ustanavljanje posebnih skupin brez zadevnega sodelovanja in pooblastila večine tovarišev. Vsako cepljenje znači slabljenje in nesposobnost ter je negativno in škodljivo za celoto, posebno če ga izvede kdo iz konkurenčnih ozirov na svojo roko. Zahtevamo poštenosti in demokratičnega sodelovanja vseh. Zavedati se je treba, da je z gospodarsko krizo nastopila era izgubljanja že dobljenih pravic ter da je zato življenjske važnosti enotno socialno zaščitno delo.

V skupnosti je moč.

Zato naša skupno gibanje mladih učiteljev ne pomenja cepljenja ter slabljenja skupne učiteljske fronte. S tem, da se bavimo predvsem s problemi in težavami, na katere naleti učitelj-zacetnik, ter da zahtevamo v okrilju učiteljske organizacije za najmlajše notranjo avtonomijo in popolno upoštevanje nas in našega mnenja, izvajamo le specializacijo na nekaterih najaktualnejših problemih s stališča in v korist celotnega učiteljskega stanu. Le kdor gleda tako na nas in naša stremeljenja pravilno razume in podpira naše skupno delo.

Z večkratnim sestajanjem, s poglobitvijo medsebojnih stikov moramo utrditi iskrene medsebojne tovariške odnose ter se skupno boriti proti podlosti, denunciacijam, parazitstvu, favoriziranju, protekciji, a posebno proti uvajanju strankarske politike v javno službo, kajti vse to vznemirja vse uradnike, jemlje

jim čut odgovornosti in vsako inicijativo, paralizira vsako voljo in vero v pravico in poštenost, uničuje karakterje ter degradira stanovski in moralni nivo vseh nas. Zato je nujna skupna borba proti vsemu temu. Le tako si bomo stvorili nove pogoje življenja in dela, ki nam bodo omogočili koristnejšo uporabo energij za dvig narodne izobrazbe. Samo z dvigom stanovske zavesti in skupnosti, solidarnosti in samopomoči bomo dosegli zboljšanje naših moralnih in materialnih dobrin. Zato poudarjam še enkrat — učiteljska zavest in skupnost spadata vedno in povsod na prvo mesto.

Važno in nujno je smoteno proučevanje ekonomskega stanja vsega učiteljskega, naše aktivnejše sodelovanje v sreskih učiteljskih društvi ter odborih radi pozitivne in poglobitve dela ter dviga skupnosti in ugleda učiteljske organizacije ter dajanje inicijative za zblizanje in končno združitev vseh prosvetnih delavcev, t. j. vseh nameščencev ministrstva prosvete, radi lažje izvedbe skupnih akcij in zaščite onih interesov, ki se bodo pokazali skupni. Temu delu bomo posvečali največ svojih energij in pozornosti.

Smernice.

Naše gibanje pa ni samo instanca za dajanje inicijative in energije za stanovsko zaščitno obrambo, temveč pomenja tudi stvaritev novega miljeja, v katerem se hočemo tudi strokovno spopolnjevati. V njem bomo združevali in stopnjevali vsakodnevne napore posameznikov ter vršili vzajemno dopolnjevanje v korist narodne šole.

Z delom za stanovsko emancipacijo in svobodo dela, moramo delati tudi za osvoboditev šole. Mi ne poučujemo v šoli v imenu naroda, ne v imenu cerkve, tudi ne v imenu kakšne politične skupine, mi poučujemo v imenu čiste resnice. Računske formule, slovniška pravila, zgodovinska dejstva in ostalo se ne more izkoriščati v propagandne svrhe, zato je šola lahko svobodna. Namesto abstraktnega ideološkega in enciklopedističnega pouka želimo praktičen in konkreten pouk z upoštevanjem realnih razmer in potreb. Pri otrocih hočemo vzgojiti ljubezen do dela, kajti delo, ki je danes zaničevano in ponižano mora postati novi ideal in splošni princip. Želimo gojiti kult dela, da tako nekoč stvorimo novo produktivno delovno šolo, ki bo res v korist najširšim ljudskim plastem. Zahtevamo kompetenco in dostojanstvo učitelja, spoštovanje otroka in spoštovanje naše intelektualne in moralne čistote. Vse naše kritike, vse naše zabavljanje in godrnjanje bo brezuspešno, ako se ne pretvori v konstruktivno delo, ako nas kritike ne primorajo, da delamo boljše in ako se mi sami ne pripravimo, da izvršimo osvoboditev šole, učenca in učitelja.

D. Lj. Vitor.

† Bernard Andoljšek

Na lanskem decembrskem zborovanju JUU — sreskega društva v Litiji smo se spomnili našega dolgoletnega člana, vpokojenega šol. upravitelja Bernarda Andoljšeka in smo mu krepko zaklicali k njegovi sedemdesetletnici: »Na mnoga leta!«

Zdaj, v septembru, kmalu potem, ko so se otvorile učilnice, pa smo se zbrali ob našem častnem članu Bernardu Andoljšku, ki je ležal tiho sredi cvetja in sveč... Dolga vrsta pogrebcev ga je spremljala z njegovega stanovanja na Vodovodni cesti v Ljubljani na pokopališče k Sv. Križu. Največ je bilo Litijanov in stanovskih kolegov iz litijskega sreza, saj je služboval Andoljšek pri nas polno četrtstoletje. Bil je dober človek, vnet pedagog, iskren tovariš, razumen predstojnik in vnet pobornik za učiteljske pravice. Andoljšek je znal, kakor malokdo, gojiti stanovsko družabnost in je bil svojemu učiteljskemu kakor oče.

O hrbtenici

Nauk o hrbtenici je tako obsežen, da je postal že znanost. Hrbtenici pravijo tudi značaj. O njej smo se učili že v šoli in tam so nam govorili, da jo moramo držati pokoncu, da je ne smemo kriviti pred nikomur in bog ne daj, da bi se nam zmeščala. Kajti brez hrbtenice ne bi mogli živeti sebi vredno življenje in bi se morali brez nje plaziti po tleh kot sipa, ki je nima. In so nam še povedali, da so narodi brez hrbtenice morali klavirno propasti.

Tako nam je govorila šolska učenost, preden smo stopili v življenje. Pa nam je življenje pokazalo drugo, praktično plat nauka o hrbtenici. Povedalo nam je, da se hrbtenica praktičnega človeka izraža na dva načina: Navzdol se mora držati pokoncu, navzgor pa se mora lomiti. Kdor se tega življenjskega nauka drži, bo spoznal, da je življenje kaj lahko in prav nič komplicirano. Temu ne bo treba s strahom iskati po časopisnih novicah, kako je danes in kako bo jutri — naj bo zgoraj kdorkoli, hrbtenica ga bo sprejela z vso ponižnostjo in vdanoostjo, ki sta veliki čednosti.

Zato ne gre, da obsojamo ljudi, ki prilagode svojo hrbtenico praktičnemu življenju.

Pravijo in obsojajo, da je neki delodajalec zahteval od brezposelne prosilke, naj vstopi v njegov klub, ako hoče pri njem kaj veljati. Ko pa ga je mladenka vprašala: »Kaj pa z mojo hrbtenico?«, da je odgovoril: »Tvoja hrbtenica nas ne briga, nosi jo, kakor hočeš, to je tvoja zadeva, glavno je, da jo pred nami skloniš!«

Tako pravijo in obsojajo! Pa ni prav, da obsojajo, kajti je bil ta delodajalec gotovo izkušen mož in velik mojster življenja. Nje-

gov nasvet je bil človekoljuben in zasluži pohvalo, ne pa grajo.

Tudi to se je baje zgodilo in kroži med nami kot baubau, ki naj bi nas spasil pred praktičnimi zahtevami življenja.

Neki gromovnik, ki se je vedno ponašal s trdnostjo svoje hrbtenice, je nenadoma spoznal, da bi dobil najlažje odpustek za svoje grehe na ta način, če bi stopil pred gospodarja z zmeščano hrbtenico. Ponižno in krotko je sedel na vidno mesto in se priklanjal, da bi gospoda videla vso mehko njegove hrbtenice.

Se in še je takih primerov, ki jih v svojem nesodobnem pojmovanju življenja obsojamo, ker ne poznamo velikega pomena skrivenih hrbtenic za budočnost. Kajti pomislite, kako brez ovir in mehko bodo narodovi voditelji lahko šli novim zarjam nasproti, ko jim bomo postlali pot z našimi mehкими hrbtenicami.

I. N.

Andrej Naprej:

Pisma Martina Kobaleža

I.

Danes, predragi, ne romam več samotno in peš. Sto in sto ljudi me spremlja, začuden se spogledujejo, podobni so mi, kakor bi mi bili bratje; zato so postale cesarske ceste vsakdanje in šumne, vsak dan se prikaže na njih mlad človek s cesarskim pismom v žepu in cigansko vijolino v zelenem žaklju, umikam se jim in hodim po svojih potih. Prav jim je, ne godnečem, ne vedo, da je treba slušati gospodarja, če je njegov kruh. Skrbi me zaradi te nerazodane mladine, vse večere premišljujem, včasih se zaspati ne morem. O mladost, mladost! Čudne dežele sem si ogle-

Litiji in okolici, šoli in mladini. Hvaležnost, ki je kaj redka cvetlica v današnjih časih, se je zgrnila ob Andoljškovem odhodu kot velik šopek in dokazala, da je bil odhajajoči litijski nadučitelj dober in uspešen vrtnar sre in duš.

Bernard se je rodil v Jurjevici pri Ribnici, kar je dokaz njegove bistroumnosti pa tudi šegavosti. Po skončani 4. gimnaziji ga je vlekel v učiteljski stan. Ko je dovršil prebrando, je dobil prvo službo v Bohinju, nato pa v Dragi v kočevskem nemškem otočku, kjer je deloval v smislu narodnega poslanstva in je bil vnet sodelavec v CMD. Od tam ga je zanesla službena pot v Mirno peč na Dolenskem.

V Litijo je prišel v začetku stoletja. Šola je domovala v poslopju, kjer je zdaj nastajala občina. Vneto se je vrgel novi nadučitelj na delo in dosegel, da so pričeli graditi na Trtici novo šolsko poslopje in ga je pri tem delu podpiral njegov prednik g. Franc Slane, ki je dal učiteljski službi slovo ter je kot veleposestnik prevzel županstvo. Nova litijska šola, dograjena l. 1912., je bila med najlepšimi za tedanje čase, vsa v parketih, za učiteljsko pa so bila določena krasna stanovanja.

Andoljšek se je vrgel tudi v javno delo. Sodeloval je povsod, koder so potrebovali inteligentnega voditelja: pri Sokolu, pevskem društvu »Lipi«, pri gasilcih, pri Okrajni poso-

jilnici itd. Vneto je prirejal tudi šolske in mladinske igre, vodil večglasen šolski zbor, gojil tudi skioptična predavanja in tako umno gradil mesto med šolo in domom.

Kakopak, da je bil z dušo in telesom v učiteljski organizaciji, bil je v vodstvu okrajnega učiteljskega društva, v okrajnem šolskem svetu pa je bil zastopnik učiteljskega, kjer se je vneto boril za stanovske in šolske zadeve.

Ob vstopu v pokoj ga je Učiteljsko društvo izvolilo za častnega člana, takisto več drugih društev, in celo litijska občina.

S tem so tudi oni priznali njegovo uspešno delo v teku 25-letnega delovanja v središču litijskega sreza.

Po preselitvi iz Litije je preživel Andoljšek nekaj let v Kranju, poslednja leta pa v Ljubljani, tam ga je napadla bolezen, ki je na videz trdnega moža podrla.

Ob grobu se je poslovil od vzornega šolskega upravitelja in učitelja predsednik litijskega JUU tov. Jože Zupančič, ki je prikazal uspešno življenjsko pot društvenega častnega člana. V imenu Andoljškovih učencev se je zahvalil župan g. Lajovic, litijska »Lipa« in ljubljanski pevci so zapeli svojemu požrtvovalnemu predsedniku v poslednje slovo, nato se je priklonila nad grobom društvena zastava in grude so zagnile grob vnetega učitelja in dobičnika.

—nč—

Splošne vesti

ALI JE POTREBNO ZOPET ZANAŠATI RAZDOR V JUU?

Učiteljsvo se upravičeno sprašuje, ali je potrebno zopetno zanašanje preprirov in razdora v JUU. Ali ni bilo dovolj teh preprirov v 15 letih? Ali se ni v zadnjih dveh letih pokazalo, kako blagodejno deluje na učiteljsvo, če je složno, tovariško in združeno, da dela skupno za svoj stan, v dobro in ne v zlo šoli in stanu?

Ali nista obe zadnji glavni skupščini JUU v Sarajevu in Novem Sadu pokazali prave slike tovarištva, dostojnosti učiteljskega stanu, najboljšo voljo za delo v korist šole, stanu in domovine? Ali nista ti dve skupščini zelo povzdignili ugleda učiteljskega v javnosti in popravili slabih vtisov iz preteklosti?

Ali more kdo trditi, da niso osnovna načela personalne prosvetne politike, ki si jih je osvojilo JUU v korist šole, prosvete in učiteljskega? Neobhodno je potrebno, da se jih izvede in se s tem enkrat že uredi šolske razmere, da bo lahko šola mirno delovala in napredovala.

Ali more kdo trditi, da niso cilji JUU, ki si jih je začrtalo z novimi pravili, idealni, v korist šoli, prosveti, učiteljskemu stanu in obči javnosti?

Ali more kdo osporiti dejstvo, da so se s poslovnikom za skupščine in zborovanja JUU uvedla najdemokratičnejša in parlamentarna načela, da vsak član lahko svobodno pove svoje mišljenje in nam tudi praksa zadnjih dveh skupščin kaže lep napredek v čast in dobro učiteljskega, šoli, prosveti, narodu in državi?

Ali more kdo osporiti dejstvo, da se hoče s stanovskimi častnimi razsodiščji, ki so nezavisna od vsakega vplivanja, dvigniti tovarištvo, značajnost in moralno učiteljskega, kar bo v korist mladini, narodu in državi?

Ali more kdo osporiti resno delo sedanje uprave JUU, ki se častno, možato in dostoj-

no bori za učiteljske socialne pravice, za zaščito učiteljskega, njegovih pravic in svobode?

Zakaj torej zopetno zanašanje razdora v JUU. Ali učiteljsvo ne sme neodvisno služiti šoli in svojemu stanu? Ali res ne sme odkrito povedati, kaj je v škodo šoli in stanu?

Zakaj vsa gonja proti upravi JUU, ki skuša izboljšati prosvetne prilike in pomagati ustvariti znosljive razmere, da bo učiteljsvo lahko mirno delalo za šolo in stan in za povzdigo prosvete in gospodarstva v narodu? Zakaj se ovira tudi ta uprava JUU in se začneja ista osebna gonja, kakor proti prejšnjim upravam JUU?

Ali je to potrebno učiteljskemu in je to v njegovo korist? Ne!

Komu je torej potrebno?

Ako je to potrebno grupici beograjskih učiteljev zaradi užaljenega samoljublja, grupici, ki pozna samo osebno gonjo in intrige ter razdiranje, ne pa stvarnega dela, je to potrebno učiteljskemu iz notranjosti države. Oblasti to ni potrebno, ker učiteljsvo stremi za ureditvijo prosvetnih razmer in šole in jo samo podpira v njenih nalogah. Če je potrebno to vsakokratnim režimskim strankam, učiteljskemu ni potrebno, da se zanaša razdor v stanovsko organizacijo in se skuša rušiti uprave, ki delajo za interes stanu, šole in prosvete.

Zato mora učiteljsvo odkloniti intrige od zunaj in od znotraj in podpreti uprave, ki se bore za stanovske pravice in koristi, v prid šoli in narodu, ter ne dopustiti, da se dela škoda stanu in šoli! Zastopamo stanovsko korist in ne strankarskih!

Učitelj, ki prodaja svoj značaj za službeno mesto in ponujane udobnosti, ne more biti vzor mladini in narodu.

— Zopet politično-strankarska opozicija proti centralni upravi JUU. »Slovenec« od 3. oktobra 1936., št. 227, str. 2., prinaša sledečo senzacionalno vest: »Opozicija v JUU. Ponovno smo imeli že priliko opozoriti našo javnost na stanovsko, politično in svetovno nazorsko smer sedanjega vodstva »Jugoslov. učiteljskega združenja«, ki mu stoji na čelu g. Ivan Dimnik in ki jo podpira tudi večina slovenskega učiteljskega. Resnici na ljubo mo-

dal te dni, take živijo samo še v zgodbah starih dedov, pol Indija Koromandija, pol nebeški raj. Tam živijo drugačni ljudje kot pri nas, smejejo se našim tegobam in solzam, majoje z glavami, in če jim vse razložimo, ne zinejo niti besedice, še pljunejo ne po tleh, obrnejo se in delajo naprej. Vse vam bom povedal, razložil vam bom čisto resnico, kakor je je žejno čakajoče srce...

Prišlo je z viharjem in gromom in vsi smo se pokrižali, nevihta bo. Stisnili smo se pod strehe in prav takrat se je odtrgal od nekod dolg človek, suh in napol raztrgan, kakor ciganski popotnik, majal se je mimo hiš in ropotal s popotno gorjačo. Ko smo ga zagledali, nas je obšlo nekaj nepoznanega, srca so se nam stisnila, spogledali smo se in obupen vzdihljaj se nam je izvil iz grla. Tujec se je pa ustavil pred nami, videli smo, da ima eno oko pokvarjeno, drugo pa polno nebeškega srda, vzdignil je koščeno roko in hripavo zaklical:

»Spokorite se, zakaj prihaja, kakor je bilo oznanjeno, nihče ne bo ušel, nekaj danes, nekaj jutri, vsakega bo obiskalo trpljenje! Spokorite se! Zakaj ste prepevali? Pesem je začetek poguma in pogum prinaša nemir. Zakaj ste učili? Ni nam treba modrosti, ves svet je dobro zgrajen, očetje so bili zadovoljni in bodo še otroci. Spokorite se, spokorite se!«

Nismo ga poznali, odkod je prišel, nič kesaanja ni zbudil v nas, le radovedno smo iskali v spominu, a se nam ni prikazal.

Šel je mimo nas in tudi mi smo se napotili po svetu. Nič jeze ni v nas, veliko več smeha, povsod živijo dobri ljudje in nas čakajo. Se jaz, Martin Kobalež, sem poiskal drevnoko in šel na blagoslovljeno pot. Človek se uči do zadnjih dni, marsikaj bom videl, pri nas smo revni, zraven pohlenno ti-

ščimo za tujim blagom, našel bom marsikaj dobrega in prodal za dober denar rodoljubom šentflorijanskim. Bolj ko sem hodil, bolj se mi je vedrilo starikavo lice in z vedno večjo močjo je lila vame živa mladost, taka, kakor v prvih dneh, ko sem se nosil v gumbnici nagel in sem klatil zvezde z neba.

Pa so nam na prvi postaji povedali zgodbo, precej nas je bilo in molče smo poslušali.

Zraslo je nebogljeno kajžarsko otroče v močnega človeka, ni se hotelo ustaviti, smehljalo se je, stezalo roke za soncem in se večalo in večalo, dokler ni prerastlo koč in pogledalo z veselim obrazom skozi luknjo v slamnati strehi.

»Ohe!« so dejali sosedje. »Tukaj nekaj ni v redu!«

Stopili so k očetu in vprašali, s čim pita otroka, da je v pohujšanje in sramoto vsemu svetu. Tak velikan, kdaj ga je že kdo videl! Oče se je prestrašil, branil se je, da ni nič kriv, saj je pretepal otroka na vse pretege, a mu ni nič pomagalo, še bolj je rastle, kakor bi se od tega redil, saj od koruznega močnika se ne more, ko ima za večerjo lahko noka in za zajtrk dobro jutro.

Poklicali so otroka, prestopil je kočo in se postavil pred nje. Malo so se ga prestrašili, vendar so si ga resno ogledali. Poklicali so padarja, mož je nataknil naodnike in obračal velikana na vse strani, nazadnje je ugotovil, da je čisto pravi, le močan da je neznanstvo.

»Saj to je tisto« so zajeceljali možje.

Sedli so pod vaško lipo in se pomenkovali vse dopoldne. Zupan je pozabil na pipo, bil je razburjen in brada se mu je tresla, kakor se nikoli. Kaj, če bi prišlo otroku na misel in bi mu vzel župansko oblast? Nič se ne ve, kakšne hudobne misli se lahko zbudijo v takem popačenem človeku. Kdo bi mu to